

Keskusteluaiheita - Discussion papers

No. 397

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOKSEN TOIMINTA VUONNA 1991

This series consists of papers with limited circulation intended to stimulate discussion. The papers must not be referred to or quoted without the authors' permission.

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

Toimintakertomus vuodelta 1991

Sisällys

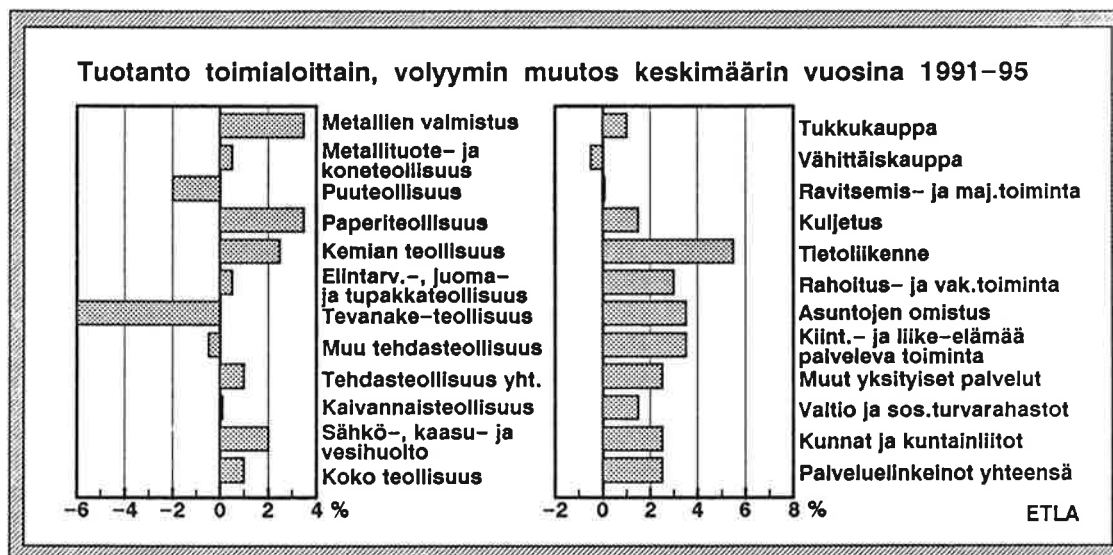
- Ennustetoimi	1
- Projektitutkimus	2
- Tiedottaminen ja popularisointi	8
- ETLAn tytäryhtiöt	11
- Kouluttaminen ja seminaaritoiminta	11
- Kansainvälinen yhteistyö	12
- ETLAn hallinto ja talous	12
Liite	
1. ETLAn hallitus 1991	14
2. Vuonna 1991 ETLAn sarjoissa ilmestyneet julkaisut ja ETLAn välittämät katsaukset	15
3. Esitelmät ja alustukset	20
4. Kansainväliset seminaarit ja konferenssit	28
5. Seminaareja ETLAssa	29
6. Lausunnot ja asiantuntijatehtävät	31

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOKSEN TOIMINTA-KERTOMUS VUODELTA 1991

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos suorittaa kansantaloudellista, liiketaloudellista ja sosiaalipoliittista tutkimustyötä ja ennustetoimintaa. Laitos pyrkii toiminnallaan palvelemaan taloudellista ja talouspoliittista päätöksentekoa ETLAn taustayhteisöissä, suomalaisissa yrityksissä ja koko kansantaloudessa.

Ennustetoimi

ETLAn ennustejulkaisut, SUHDANNE ja The Finnish Economy ilmestyivät kertomusvuonna neljästi. Julkaisuissa käsiteltiin yksityiskohtaisesti yli 20 sektorin lyhyen aikavälin näkymiä. Kesäkuun numerossa arvioitiin kansantalouden kehitystä viiden vuoden päähän. Julkaisuihin sisältyi erillistarkasteluja mm. valtion tulo- ja menoarvioesityksestä vuodelle 1992 sekä teollisuuden kehitysmahdollisuuksista ja kansainvälisestä kilpailuympäristöstä vuoteen 1995 samoin kuin lyhyitä katsauksia keskeisistä taloudellisista kysymyksistä.

Ennustetoiminta seuraa ja ennakoii taloudellista kehitystä, arvioi talouspolitiikan toimenpiteiden vaikutuksia ja kehittää tässä työssä tarvittavaa välineistöä. Seurantaan liittyen järjestettiin ETLAssa taustayhteisöjen ekonomisteille kuukausittain kokous, jossa alustusten pohjalta keskusteltiin ajankohtaisista suhdannekysymyksistä.

tä. Seurantatyössä laadittiin 12 suhdanneraporttia. Lisäksi valmistui nelisenkymmentä muistiota tai pienempää raporttia, joista osa oli kuukausiraporttien liitteinä.

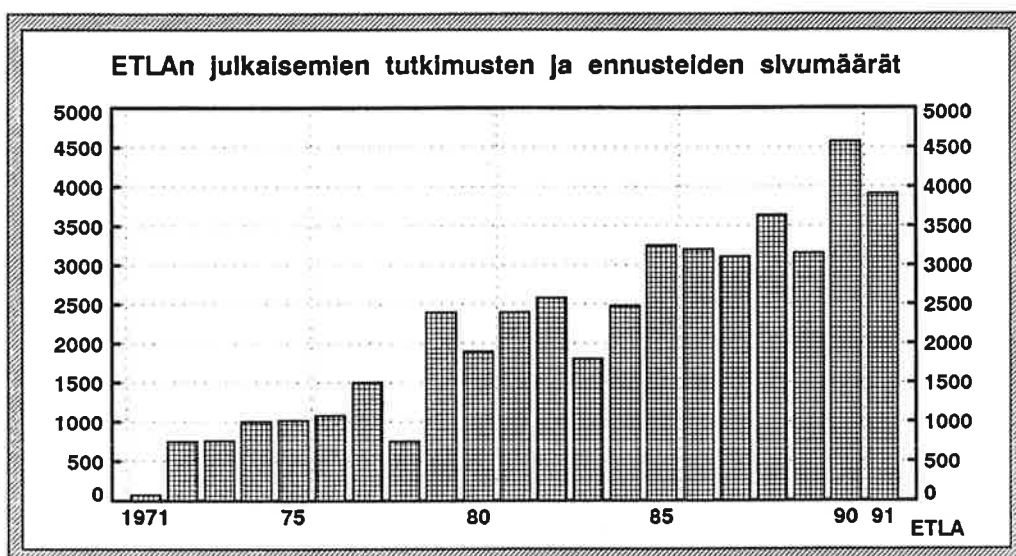
ETLAn suhdanneseurannassa ja tutkimustyössä säännöllisesti käytettävät aikasarjat perustuvat ETLA:n tietokantaan ja ETLA:ssa tehtyihin laskelmiin. Jatkuvasti ajan tasalla pidettävä tietokanta koostuu runsaasta 27000 aikasarjasta. Tietokannan kotimaiseen osaan on koottu keskeiset aikasarjat muun muassa Tilastokeskuksen, Suomen Pankin ja Tullihallituksen julkaisemista tilastoista. Kansainvälinen osa koostuu mm. OECD:n tilastoista. Tietokannan ja muiden tietopalvelujen käyttäjäkunta laajeni kertomusvuonna etenkin yritysten suuntaan.

Vuonna 1991 ennustevälineistön kehittämisen painopiste on ollut talouspolitiikan analyysivälineistön parantamisessa ja laitoksen eri osamallien yhteensovittamisessa. Laitos välitti entiseen tapaan kahta merkittävää hintaennustetta, Euroopan Suhdannelaitosten liiton raaka-aineiden maailmanmarkkinahintaennustetta sekä London Business Schoolin valuuttakurssikatsausta. ETLAn edustaja on osallistunut Euroopan Suhdannelaitosten liiton raaka-ainetyöryhmän työhön.

Projektitutkimus

Laitoksessa valmistuu vuosittain kymmenkunta tutkimusprojektia, joiden loppuraportit julkaistaan kirjamuotoisena ETLAn A-, B- tai C-sarjoissa. Vuonna 1991 ETLAn projektitutkimuksen painopistealueita olivat Euroopan integraatio, teknologinen muutos, pankkien korkoriskit, verotus ja julkisen talouden kasvu, työaikakysymykset, koulutus ja uutena hankkeena kansainvälinen ympäristöpolitiikka.

Kertomusvuonna valmistui 10 kirjamuotoista tutkimusta, joissa käsiteltiin Sev-yhteistyötä, yritysten kansainvälistymistä, hiilidioksidipäästöjen rajoittamista, koulutuksen taloudellisia vaikutuksia, työaikoja yritysten näkökulmasta, yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, kotitaloustuotantoa ja maamme sähköistymistä. Keskusteluaiheita -sarjassa ilmestyi 43 raporttia. Lisäksi laitoksen "Eripainos"-sarjaan kirjattiin 11 etlalaisten muualla kotimaisissa tai kansainvälisissä aikakauskirjoissa julkaisemaa artikkella.

ETLA on suorittanut kannatusyhdistyksen ulkopuolisella rahoituksella sellaisia tutkimushankkeita, jotka laajuutensa ja kiinnostavuutensa vuoksi liittyvät laitoksen tutkimustraditioon. Vuoden 1991 aikana ETLAssa työstiin ulkopuolisella rahoituksella mm. seuraavia projekteja: "Teknologian diffuusio ja teollinen kehitys Suomessa", "Joustavaan paperituotantoon" sekä "Kansantalous 2017". Projektit jatkuvat edelleen. Rahoitusta ulkopuolisiin hankkeisiin on saatu mm. Teknologian Kehittämiskeskuksesta (TEKES), SITRALta, Työsuojelurahastolta ja Metsäteollisuuden Työntantajaliitolta. Suuri osa laitokselle tulevista toimeksiantotutkimuksista on ohjattu ETLAn tytäryhtiöön ETLATIETO Oy:öön.

Edellisten tutkimusprojektien lisäksi ETLAssa oli valmisteilla kertomusvuonna hankkeita, joista keskeisimmät raportit valmistuvat vuonna 1992. ETLAn integraatiotutkimuksen lähtökohtana on ollut selvittää integraatioprosessin vaikutuksia kansantalouden, yritysten ja eräiden toimialojen osalta. Kun Suomen suhde Euroopan Yhteisön täysjäsenyyteen nousi yhä enemmän esille mm. muiden EFTA-maiden ratkaisujen vuoksi, myös ETLAn integraatiotutkimuksen ohjelmaa suunnattiin EY-jäsenyyden vaikutuksia koskeviin kysymyksiin.

Julkisen talouden tutkimus ETLAssa painottui kertomusvuonna verouudistuksen tutkimiseen, julkisen menotalouden seurantaan ja talouspoliittisten toimenpiteiden arviointiin. Meneillä olivat mm. hankkeet koulutuksen merkityksestä kansantaloudessa, sosiaalipoliittisten toimenpiteiden vaikutuksista erilaisissa kotitaloustyypeissä sekä työttömyysturvajärjestelmän vaikutuksista työmarkkinoiden toimivuuteen.

Teknologian kehitys ja tuottavuus-projektissa selvitettiin näiden tekijöiden vaikutuksia taloudelliseen kasvuun ja yritysraenteeseen. Erityisteemana on ollut teknologian diffuusio pienen avoimen talouden näkökulmasta. Tutkimukset liittyvät laajaan "Teknologian diffuusio" -ohjelmaan, jonka tavoitteena on selvittää teknologian leviämisyliä ja -mekanismeja sekä diffuusion merkitystä Suomen teollisuuden ja talouden kasvuprosesseissa.

Kertomusvuonna käynnistyneen ympäristöohjelman painopistealueena on ollut kansainvälinen yhteistoiminta ilmansuojelun alalla. Projektista valmistui mm. raportti Suomen ja Neuvostoliiton yhteistyön muodoista happaman sateen vähentämiseksi.

Vuoden 1991 aikana valmistuneet kirjamuotoiset tutkimukset esitellään lyhyesti seuraavassa:

Electrifying Finland, Timo Myllyntaus

Tutkimus käsittelee maamme sähköistyksen vaiheita varhaisista sähkövalaistuskokeista ensimmäisen ydinvoimalan käynnistämiseen. Julkaisussa pohditaan myös kysymystä, miksi sähköistäminen eteni Suomessa vähintäänkin yhtä nopeasti kuin Euroopassa maissa keskimäärin, vaikka maamme talous säilyi poikkeuksel-

lisen pitkään maatalousvaltaisena. Energiaintensiivisen teollisuuden ripeä kasvu ja suhteellisen runsaat vesivoimavarat loivat taloudellisen perustan uudentyypisen, ulkomaisen energiateknologian tehokkaalle siirrolle maahamme. Sähköhuollon mittavien investointien seurauksena sähköntuotanto on ollut koko tämän vuosisadan ajan maamme nopeimmin kasvavia tuotannon aloja.

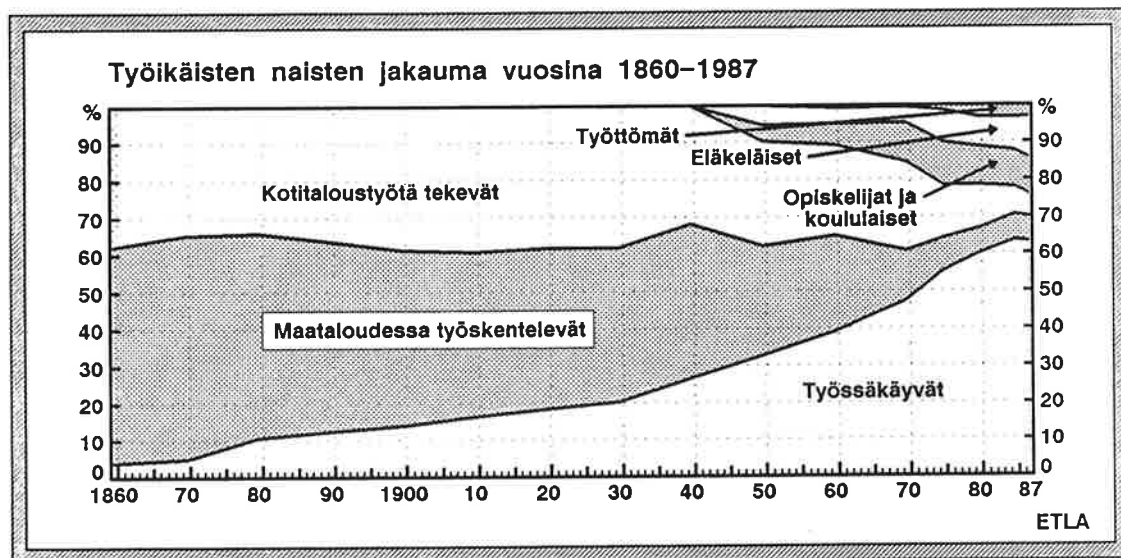
SEV-yhteistyötä vailla tuloksia ja tulevaisuutta, Pekka Sutela

Itäisen Euroopan siirtymämaille on useasti suositeltu voimakasta keskinäistä taloudellista yhteistyötä alueellisen yhdentymisen tai maksuliiton muodossa askeleena tiellä "takaisin Eurooppaan". Maiden itsensä suhtautuminen tällaisiin ehdotuksiin on ollut jokseenkin kielteinen.

Itäinen Eurooppa ei ollut millään tavoin yhtenäinen taloudellinen, poliittinen, kulttuurinen tai historiallinen alue, ennen kuin kansandemokratioiden luominen määräsi alueen kehityksen. SEV oli yhdessä Varsovan liiton ja ennen kaikkea hallitsevien puolueiden yhteistyön kanssa yksi niistä muodoista, joilla keskusjohtoisen sosialismin yhdenmukaisuutta pyrittiin luomaan. Koko SEVin historiaa on määrännyt jännite kunkin maan poliittisen eliitin omien tavoitteiden, Neuvostoliiton taloudellisten ja etupiiri-intressien sekä alueen maiden keskinäisen riippuvuuden välillä. Pyrkimykset järjestön toiminnan kehittämiseen taloudellisen integraation suuntaan ovat kerta toisensa jälkeen kariutuneet tähän kenttään.

Yritysten kansainvälistymisen teoria ja syvenevän integraation haaste, Veikko Reinikainen

Tutkimuksessa käsitellään kansainvälistymisprosessia ja integraation haastetta sekä yleisesti että erityisesti Suomen ja suomalaisten yritysten näkökulmasta. Taloudellinen integraatio ja yritysten kansainvälistyminen ovat nyt yleisen kansainvälistymiskehityksen kaksi perustendenssiä. Tutkimuksellisesti ne ovat kuitenkin säilyneet varsin erillisinä. Tutkimuksessa osoitetaan, miten niitä voidaan käsitellä kiinteästi toisiinsa liittyvinä.

Education, Human Capital and Economic Growth (Koulutus, inhimillinen pääoma ja taloudellinen kasvu), Rita Asplund

Mitä enemmän taloudet perustuvat tietoon ja osaamiseen, sitä tärkeämmäksi osaksi tuotantoprosessia hyvin koulutettu työvoima muodostuu. Taloudellinen kasvu tulee siis yhä riippuvaisemmaksi työvoiman laadusta ja siten myös hyvin koulutetun työvoiman riittävästä saatavuudesta. Teollisuusmaissa työvoima vanhenee ja sen kasvu hidastuu. Tulevaisuudessa hyvin koulutetun työvoiman tarjonnan turvaamista ei voida ratkaista pelkästään nuorisoasteen muodollista koulutusta kehittämällä. Pääpaino koulutuksessa tuleekin siirtää työelämässä tapahtuvaan koulutukseen, erityisesti aikuiskoulutukseen. Epäsuotuisan väestökehityksen maissa

tämä on tärkein strategia kiristyvässä kilpailutilanteessa. Tutkimuksessa on selvitetty tätä kehityskulkua sekä teoreettisesta että käytännön näkökulmasta kansainvälisten ja kotimaisten aineistojen pohjalta.

Työajat yritysten näkökulmasta, Tor Eriksson ja Susanna Fellman

Työaikojen lyhentyessä on yritysten tarve joustaviin työaikoihin lisääntynyt. Tämä johtuu erityisesti pyrkimyksistä lisätä sitä aikaa, jona yritysten pääomakanta on käytössä. Yritysten työaikatoiveita on toistaiseksi kuitenkin kansantalouden näkökulmasta selvitetty melko vähän. Valtaosa työaikaa koskevasta tutkimuksesta on perustunut joko työntekijöihin kohdistettuihin kyselytutkimuksiin tai koko taloutta kuvaavien muuttujien aikasarjoihin. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa laaditussa ja Työsuojelurahaston rahoittamassa tutkimuksessa käytetään uutta lähestymistapaa. Tutkimusaineisto on kerätty yrityksille suunnatulla kyselyllä. Näin on saatu yksityiskohtaisia tietoja työpanoksen kehityksestä yritystasolla 1986-89, jolloin säännöllistä työaikaa lyhennettiin nk. Pekkas-sopimuksen mukaisesti. Sen lisäksi aineisto sisältää tietoja yritysten työaikatärpeistä ja -järjestelytoivomuksista.

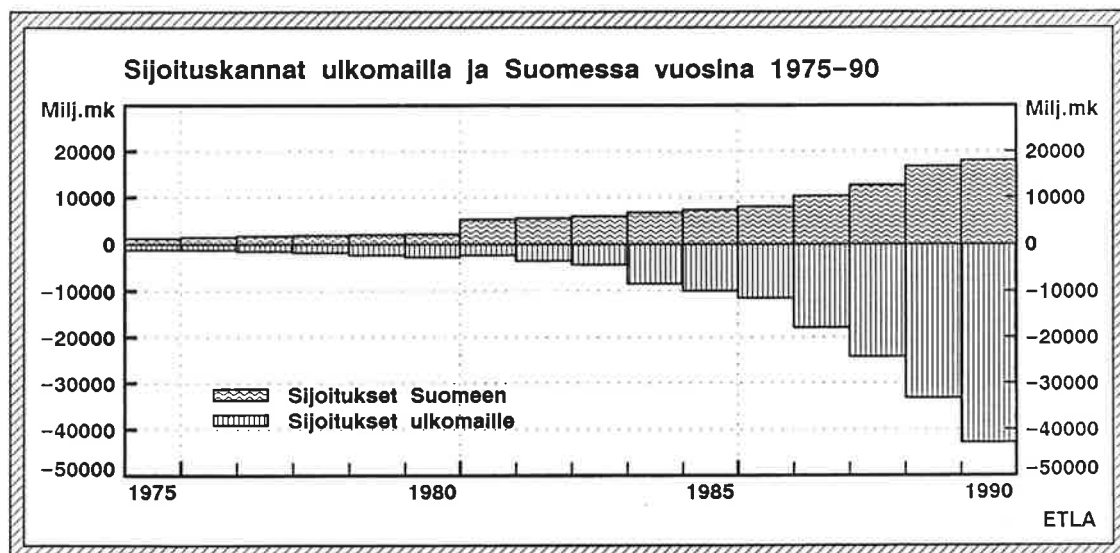
Tutkimuksessa on pyritty arvioimaan, missä määrin työllisten lukumäärässä tai ylityötuntien määrässä tapahtuneet muutokset johtuivat työajan lyhennyksestä ja missä määrin tuotannon (kysynnän) kasvusta. Yritysten vastaukset viittaavat siihen, että molemmilla tekijöillä on ollut merkitystä, joskin tuotannon lisäys on ollut tärkeämpi.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmään siirtyminen Suomessa, Vesa Kanninen

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmään siirtyminen on yritysten kannalta tärkein Suomen tuoreeseen verouudistukseen sisältyvä muutos. Tässä projektissa on mm. tutkittu,

- miten veromuutos vaikuttaa osakerahoituksen ja velkarahoituksen keskinäiseen edullisuuteen,
- miten osinkojen ja pidätettyjen voittovarojen suhde muuttuu investointien rahoituksessa verotuksen vaikutuksesta,
- mikä merkitys yhtiöveron hyvitysjärjestelmällä on ollut kurssikehityksen kannalta Helsingin arvopaperipörssissä,

Tutkimuksessa osoitetaan mm., että yhtiöveron hyvitysjärjestelmään siirtyminen nostaa jaetun voiton kokonaisveroastetta sekä vähentää yritysten kiinnostusta kotiuttaa osinkotuloja ulkomailta.

Kotitaloustuotanto ja taloudellinen kasvu, Hilikka Taimio

Onko tilastoilla mitattu hyvinvointimme kasvu ollut osaksi vain näennäistä? Yhteiskuntamme on muuttunut rajusti viime vuosisadalta. Eräs merkittävä muutos on tapahtunut kotitalouksissa. Osa kotitaloustuotannosta

on siirtynyt markkinatuotannoksi. Tavaroita ja palveluja, joita ennen tuotettiin kotona, ostetaan nyt markkinoilta. Kotityöhön käytetty aika onkin supistunut huomattavasti.

Taimion tutkimus on ensimmäinen Suomessa tehty arvio naisten tekemän kotityön arvosta vuodesta 1860 vuoteen 1987. Siinä on mm. arvioitu, kuinka paljon kotitaloustuotannon muuttuminen markkinatuotannoksi on vaikuttanut taloudelliseen kasvuun. Tutkimuksen mukaan kotitaloustuotanto on kasvanut hitaammin kuin BKT, koska osa kotitaloustuotannosta on siirtynyt BKT:n piiriin. BKT-luvut ovat siis yliarvioineet taloudellista kasvua 0.3 prosenttiyksikköä vuodessa ajanjaksolla 1860-1987.

Kansainvälistyvä yritys ja muuttuva Eurooppa, Pirkko Haavisto, Tero Kuitunen, Sampsa Saralehto

Julkaisu koostuu useista artikkeleista, jotka konkreettisella tavalla pyrkivät tukemaan yrityksiä niiden suunnittellessa omia strategioitaan ja operatiivisia toimintojaan muuttuvissa olosuhteissa. Artikkeleissa käsitellään suomalaisten yritysten kansainvälistymiskehitystä ja sen tämänhetkistä vaihetta, kansainvälistymisen yrityksen toiminnoille asettamia vaatimuksia ja siitä saatuja kokemuksia. Kirjan alussa Euroopan muuttuvia rakenteita kuvataan suomalaisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta, joka täsmentyy teollisuuden kansainvälistymisen kuvaukseksi. Tämän jälkeen käsitellään kansainvälistyvän yrityksen strategioita yrityksen kasvun, markkinoinnin, rahoituksen sekä henkilöstön ja organisaation kehittämisen kannalta. Lopuksi selvitetään toimialojen sopeutumispaineita metsä- ja metalliteollisuutta sekä palvelualoja käsittelevissä artikkeleissa.

Suomen huipputeknologia-teollisuus yhdentyvissä Euroopassa, Severi Keinälä

Korkean teknologian teollisuuden vahvuudet ja heikkoudet ovat monella tapaa kotimaista perua. Perustekijät kuten infrastruktuuri, koulutus, talouden avoimuus, korkea elintaso jne. ovat Suomessa samaa luokkaa kuin tärkeimmissä OECD-maissa. Sen sijaan heikkoudet: edelleenkin suhteellisen pieni tutkimuspanos, pienet ja syrjäiset kotimarkkinat, kulttuurierot, kielimuuri ja lyhyt kokemus huipputekniikassa hidastavat suomalaisen korkean teknologian teollisuuden kasvua. Tutkimuksessa tarkastellaan Suomen huipputeknologian aloista tietokoneita, tietoliikennelaitteita, lääkkeitä ja kemian tuotteita valmistavia aloja.

Taloudelliset ohjauskeinot energian käytön hiilidioksidipäästöjen rajoittamisessa

- Katsaus kirjallisuuteen ja käsitteisiin, Pirkko Kasanen

Tutkimus on katsaus taloudellisiin ohjauskeinoihin, joita voidaan käyttää energian tuotannosta ja -käytöstä aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen rajoittamiseen. Yhtenä tavoitteena on analysoida ja selvittää ohjauskeinoja koskevassa keskustelussa käytettyjä käsitteitä. Toisena tavoitteena on antaa periaatteellinen kuvaus erilaisten taloudellisten ohjauskeinojen merkityksestä ja vaikuttavuudesta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä niin energian tuotannossa kuin -käytössä.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen Keskusteluaiheita-sarjassa julkaistavat selvitykset ovat useimmiten raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja meneillään olevista tutkimuksista. Seuraavassa esitellään muutamia vuoden 1991 aikana ilmestyneistä 43 raportista.

Experiences from Growth and Transformation in the Post-War Period - The Country Study for Finland, Pentti Vartia

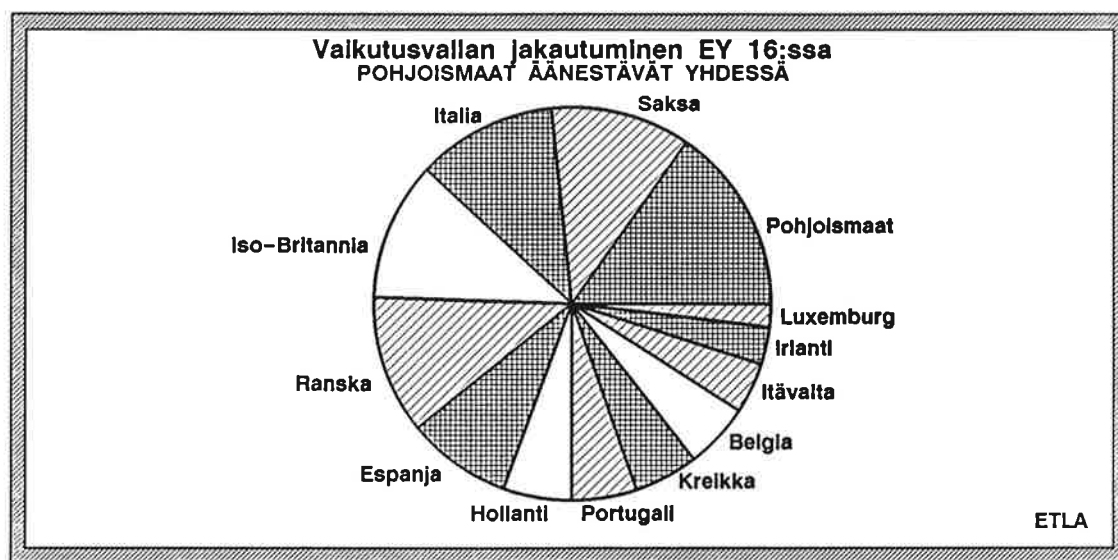
Raportissa tarkastellaan taloudelliseen kasvuun ja teknologiseen muutokseen liittyviä ongelmia sodan jälkeisessä Suomessa. Raportissa arvioidaan, mitä Keski- ja Itä-Euroopan maat voisivat oppia Suomen talouden sodanjälkeisestä kehityksestä.

Returns to R&D in Nordic Manufacturing Industries, 1964 to 1983, Synnöve Vuori

Raportissa on selvitetty yritysten oman tutkimus- ja kehitystoiminnan vaikutusta kokonaistuottavuuteen kymmenellä teollisuustoimialalla Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Tulokset osoittavat, että tuotot tutkimus- ja kehitystoiminnasta eivät ole olleet niin suuria kuin yleensä on ajateltu. Sensijaan teknologian diffuusio osoittautuu tärkeäksi melkein kaikilla tutkituilla toimialoilla.

Time-Dependent Effects on Unemployment Benefits, Juha Kettunen

Tutkimuksessa osoitetaan suomalaisella yksilötason aineistolla, että työttömyysvakuutuskorvauksilla on negatiivinen vaikutus työttömän työllistymiseen ensimmäisen kuukauden aikana. Sen jälkeen tuo vaikutus katoaa.

Voting Power in the EC Decision Making and the Consequences of two Different Enlargements, Mika Widgrén

Tutkimuksessa on arvioitu jäsenmaiden vaikutusvaltaa Euroopan Yhteisön päätöksenteossa. Tutkimuksessa tarkastellaan EY:n vaikutusvaltasuhteiden muutosta, jos yhteisö laajenee EFTA-mailla. Erityisesti on selvitetty tilannetta, jossa Suomi ja muut Pohjoismaat liittyvät EY:hyn ja äänestävät liittoumana.

Arvio kotitalouksien varallisuudesta 1960-1990, Kari Alho - Katariina Leikas

Raportissa esitetään arvio kotitalouksien varallisuudesta ja sen koostumuksesta Suomessa vuosina 1960-1990. Varallisuus muodostuu tässä yhteydessä kotitalouksien talletuksista, käteisestä rahasta, osakkeista ja joukkovelkakirjasaamisista vähennettynä luotoilla sekä lisättynä asuntovarallisuudella ja kestokulutusvarannolla. Tarkastelujaksolla kotitalouksien nettovarallisuus on kasvanut nopeammin kuin tulot ja sen koostumus on pysynyt vakaana.

Kulutusmenojen arviointia kotitaloustyypeittäin Suomessa vuosille 1960-1985, Robert Hagfors

Työssä on arvioitu erilaisten kotitaloustyyppien kokonaiskulutusmenot vuosille 1960-1985. Työ liittyy Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa käynnissä olevaan taloudellisen hyvinvoinnin mittaamista käsittelevään tutkimusprojektiin. Kotitaloudet on luokiteltu jäsenten lukumäärän, päämiehen iän ja asuinkuntamuodon mukaan. Kotitaloustyyppien tutkimuksessa on kaikkiaan 84 kappaletta. Keskeinen tilastolähde on Kotitaloustiedustelu ja erityisesti sen vuodet 1971, 1976, 1981 ja 1985.

Innovations Diffused - A Random Walk in History, George F. Ray

Raportissa tarkastellaan useita innovaatioita ja niiden diffuusiota esittämällä innovaation lähtökohdat, erilaiset diffuusioväylät, esteet ja esteiden voittaminen, aikatekijän merkitys ja eräitä muita näkökulmia. Tutkittavat innovaatiot on valittu kolmen kriteerin perusteella: ne ovat perusteellisesti muuttaneet toimintoja relevantilla alueella, niiden ajoitus on oikea, ne saavuttivat korkean diffuusion asteen.

Laitoksen "Eripainokset"-sarjassa ilmestyneet artikkelit on luetteloitu liitteeseen 2.

Tiedottaminen ja popularisointi

Laitos järjestää tutkimustulosten ja ennusteiden tunnetuksi tekemiseksi mm. tiedotustilaisuuksia ja laatii lehdistötiedotteita. Lisäksi tutkimuksia ja ennusteita esitellään useissa kokouksissa ja niistä kirjoitetaan eri lehtiin. Vuoden 1991 aikana ilmestyneistä julkaisuista järjestettiin 12 tiedotustilaisuutta ja laadittiin yli 20 lehdistötiedotetta. Lisäksi ennusteista kerrottiin yritysten ja järjestöjen edustajille kahdessa ennakoesittelytilaisuudessa. Laitosta ja sen toimintaa esiteltiin tiedottaja-, järjestöjen asiamies- ja opiskelijaryhmille ym. kymmenkunta kertaa. ETLAssa järjestettyjen suhdannetilaisuuksien lisäksi etlalaiset esittelivät ennusteita ja tutkimuksiaan yli 130 kertaa yritysten ja järjestöjen tilaisuuksissa sekä korkeakouluissa ja tieteellisissä kokouksissa (kts. liite).

ETLA julkaisee myös "ETLA-tutkii" -nimistä lehtistä, jossa pyritään popularisoimaan laitoksen tutkimuksia ja esittelemään laitoksen toimintaa. Tiedotuslehtinen ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Suhdanne-julkaisun liitteenä se tavoittaa n. 3000 lukijaa neljä kertaa vuodessa. Lisäksi tiedotetta jaetaan muissa yhteyksissä. Yksi ETLA-tutkii-lehtinen esitteli laajemmin integraatiotutkimusta ETLAssa. Osa laitoksen tutkimustulosten popularisoinnista tehdään yhteistyössä laitoksen tytäryhtiön Taloustieto Oy:n kanssa muokkaamalla ETLAn tutkimuksia ja ennusteita Taloustiedon koulutusaineistoon sopivaksi.

ETLAssa järjestettyjen suhdannetilaisuuksien lisäksi etlalaiset esittelivät ennusteita ja tutkimuksiaan runsaat 130 kertaa yritysten ja järjestöjen tilaisuuksissa sekä korkeakouluissa ja tieteellisissä kokouksissa. Seuraavassa on lueteltu eräitä laitoksen henkilökunnan pitämiä esitelmiä sekä ETLAn antamaa lausuntoa ym.

Esitelmiä

- "Suhdannenäkymistä". Suomen Teknillinen Kauppaliitto
- "Lähivuosien taloudellinen kehitys". Novera-Yhtymän seminaari
- "Kuinka pitkä ja vaikea kansantalouden taantumasta tulee?". METin taloudellinen

komitea

- "Suomen talouselämän tulevaisuuden näkymät". Mecrator Akatemia
- "Taloudellinen katsaus". ABB Strömberg Drives Oy:n seminaari
- "Taloudellinen katsaus". Metsäteollisuuden Keskusliiton sahavaliokunta
- "Talouden kasvu vuoteen 2017". Sosiaalipolitiikka ja talouden kehitys -seminaari
- "Talouspoliittinen tilannekatsaus". Kaupallisten sihteerien neuvottelupäivät
- "Lähivuosien talousnäkymät ja niihin liittyvät sekä julkisen vallan että yksityissektorin toimenpiteet". Nesteen hallintoneuvoston työseminaari
- "Taloudellinen katsaus". Enson toimiala- ja tulosityksikköjohtajien kokous
- "Suomi vuonna 2017". LIFIMin strategiapäivät
- "Energiakäytön yhteiskunnallinen ohjaus". Energiapäivä -91
- "Maailmantalouden muutokset". LIFIMin perspektiivipäivä
- "Yhdentyminen kansantalouden kannalta". Kansantalous ja EY, Pohjola-yhtiöt
- "Talouden lähiajan näkymät". SYKL:n seminaari
- "Integraation vaikutukset". TKL:n toimittajaseminaari
- "Suomi Euroopan integraatiossa". SITRAN talouspolitiikan johtamiskurssi
- "Integraation kansantaloudelliset vaihtoehdot". SAK:n koulutuspäivät
- "Tutkimuksen kulku - kokemuksia tutkimustyön ohjauksesta". Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimusseminaari
- "Koulutus ja työmarkkinat". Datanomilinjän linjanjohtajapäivä, ATK-instituutti
- "Katsaus työmarkkinoiden kehitykseen, aikuiskoulutustarpeeseen ja koulutuksen kannattavuuteen". Työministeriö
- "Suhdanne-ennusteiden käyttö yrityksissä". Teknillinen korkeakoulu
- "Kokonaistaloudellisten ennusteiden käyttömahdollisuudet yrityksissä". ETLATIEDON ja LTT:n suhdanne-ennusteseminaari
- "Koulutuksen vaikutuksesta työttömien työllistymiseen". Koulutus- ja työelämäseminaari
- "Työttömyysturvan työllistymiseen kannustavat piirteet". Työministeriön seminaari työmarkkinoiden toimivuudesta
- "Valuuttakurssiunioni: vertailu kori- ja kelluvien kurssien järjestelmiin". KOP:n seminaari
- "Taantuman vaikutus teollisuuden alueelliseen työvoimakehitykseen". Sisäasiainministeriön aluekehitysseminaari
- "Teollisuuden rakennemuutos ja toimialoittaiset kehitysnäkymät". Luentoja Turun kauppakorkeakoulun johtamiskoulutusohjelmassa
- "Kilpailun syvenemisen vaikutuksista alueelliseen yritystoimintaan". Ympäristö- ja sisäministeriön talous- ja työvoimakehityksen teemapäivä
- "Miten yritykset selviävät laman yli?". TVK:n puheenjohtajien, sihteeristön ja talouspoliittisen toimikunnan seminaari
- "Talouden suhdannetilanne ja alueellinen yritystoiminta 1990-luvulla". KERA:n toimialapäälliköiden neuvottelupäivät
- "Finnish industry and foreign trade". Teknillinen korkeakoulu
- "Tuoko vuosi 1992 valoa talouteen?". Sanomalehtien Liitto
- "Suomen kilpailutekijät 1990-luvulla". Helsinki-instituutti
- "Tulopolitiikka ja talouskehitys". Tulopolitiittinen selvitystoimikunta
- "Kansainvälinen yhteistyö ympäristönsuojelussa". TUTKAS
- "Tulopolitiikka - rakenteiden jäykistäjä vai uusien luoja". SITRAN talouspolitiikan

- johtamiskurssi
- "Suomen kansantalouden ja teollisuuden kehitysnäkymiä". Mekaanisen metsäteollisuuden neuvottelupäivät, Teknisten Liitto
 - "Talouden ja teknologian paineet aikuiskoulutuksen kehittämisessä". Aikuisopiskelijoiden Liitto
 - "Suhdannekatsoja". JOKO-seminaari
 - "Suomi kansainvälisessä taloudessa". YLE:n keskijohdon koulutuspäivät
 - "Miten Suomella menee - pahin vasta edessä". Rakennusalan suhdanne- ja strategiapäivät
 - "Suhdanneodotukset 1992". Aamulehti-yhtymä
 - "Euroopan yhdentymisen taloudelliset vaikutukset." Kiinteistösiioittamisen näkymät muuttuvassa Euroopassa -seminaari
 - "Maailmantalouden muutokset ja Suomen vienti". Suomen paperi-insinöörien vuosikokous
 - "Suomi kansainvälisessä taloudessa". Oy Yleisradio Ab keskijohdon koulutusohjelma
 - "Suomen taloudellinen tilanne erityisesti toimialanäkökuumasta". HP:n johdon seminaari
 - "Suomen taloudellinen kehitys ja ETA". Pankkiiriliike Optiopositio
 - "Suhdannenäkymät." ABB:n koulutustilaisuus
 - "Pkt-sektori, talousnäkymät ja integraatio." KTM:n pkt-neuvottelukunta
 - "Yritystoiminnan näkymät." SP-opisto
 - "Suhdannenäkymät." Kymmene Oy
 - "Suhdannenäkymät." SYKL:n neuvottelupäivät
 - "Kansantalouden pitkän aikavälin kehitysnäkymät ja yritysten toimintaympäristön muutokset." Oulun yliopiston MBA-ohjelma
 - "Yritysten toimintaympäristö vuonna 2010". Kemiran tutkimuksen tulevaisuus-seminaari
 - "Suomen talouden tulevaisuus ja yritysten muuttuva toimintaympäristö". Kymmene Oy:n koulutustilaisuus
 - "Teknologinen muutos, teknologian diffuusio ja tuotannon kasvu Suomen teollisuudessa". ETLAn, Tekesin, VTT:n, Kauppakorkeakoulun ja Tieteentutkimuksen Seuran seminaari
 - "Teollisuuden teknologinen kilpailukyky". Järjestöekonomistien seminaari

Lausuntoja ja asiantuntijatehtäviä

Kertomusvuonna laitos on antanut julkisille viranomaisille useita suullisia ja kirjallisia lausuntoja. Laitoksen asiantuntijat olivat Eduskunnan perustuslaki-, valtiovarain-, talous- sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnissa kuultavina mm. säästölajeista, Suomen Pankin toiminnasta, Valtion tulo- ja menoarvioesityksestä, kilpailulainsäädännön uudistamisesta, verotuksesta ja sosiaaliturvamaksuista. Laitos antoi eri viranomaisille kirjallisia lausuntoja mm. työolokomitean välimietinnöstä, kehitysmaiden taloustieteilijöiden jatkokoulutuksesta Suomessa, ympäristönsuojelun taloudellisesta ohjauksesta, ulkomaalaismietinnöstä ja Suomi ja ihmisten liikkuvuus muuttuvassa Euroopassa -mietinnöstä. Lisäksi laitoksen henkilökuntaa oli jäsenenä ja asiantuntijoina useissa komiteoissa ja työryhmissä, joista mainittakoon työaika-

komitea, VATT:n Itä-Euroopan työryhmä, innovaatiotutkimuksen johtoryhmä, työtömyysturvan vaikutuksia työmarkkinoiden toimivuuteen selvittävä toimikunta, Suomen ja Neuvostoliiton välinen tieteellis-tekninen yhteistoimintakomitea ja valtiovarainministeriön ulkomaansijoituksia selvittävä asiantuntijaryhmä.

Muu esiintyminen

Kertomusvuonna julkaistiin yli 50 etlalaisten kirjoittamaa artikkelia keskeisissä sanoma- ja aikakauslehdissä. Etlalaisilla on mm. ollut säännöllisesti palsta Teollisuusviikossa, The Finnish Business Reportissa, Turun Sanomissa, Materiaalitaloudessa ja Finance & Finlandissa. ETLAn tutkijat laativat arviointiläusuntoja useille kansainvälisille aikakausjulkaisuille. Lisäksi laitoksen henkilökunta on avustanut sekä kotmaisia että ulkomaisia toimittajia taloudellisen tiedon saannissa.

ETLAn tytärtyhtiöt

ETLATIETO Oy on ETLAn omistama projektitutkimus- ja tietopalveluyksikkö, joka toimii ETLAn yhteydessä. Vuonna 1991 julkaistiin kirjamuodossa tutkimus, Taloudelliset ohjauskeinot energian käytön hiilidioksidipäästöjen rajoittamisessa. Hankkeen rahoitti KTM. Yritysten kanssa solmittiin useita yhteistyösopimuksia mm. yrityksille räätälöitävistä ennusteraporteista, kouluttamisesta ja indeksien tarkistuslaskennasta. ETLATIETO aloitti myös seminaaritoiminnan järjestämällä yrityksille suunnatut suhdanne-ennusteiden ennakkoesittelytilaisuudet.

ETLAn omistama Taloustieto Oy julkaisee yrityksille, opettajille ja taloudellisista asioista kiinnostuneille taloudellista kirjallisuutta. Kertomusvuonna ilmestyi integraatiosanasto sekä jatkettiin Taloustietoa-käsikirjan uudistustyötä, jossa käytetään laajasti ETLAn ennusteita ja tutkimustuloksia sekä hyödynnetään tietokantaa. Taloustieto on myös toimittanut ETLAn kirjamuotoiset tutkimukset.

Koulutus- ja seminaaritoiminta

Laitos järjestää säännöllisesti henkilökunnalleen ja usein myös laitoksen ulkopuolisille ekonomisteille seminaareja, joiden tarkoituksena on toisaalta välittää tietoa tutkimusongelmista ja -menetelmistä ja toisaalta esitellä ETLAn viimeisimpiä tutkimushankkeita ja -tuloksia. Noin kolmessakymmenessä ETLassa järjestetyssä seminaarissa on vierailnut useita kansainvälisesti arvostettuja tutkijoita. Kesäkuussa ETLA järjesti monipäiväisen kansainvälisen rahoituksen ja makrotutkimuksen seminaarin, jonka pääesiintyjänä olivat taloustieteen Nobel-palkinnon saanut prof. James Tobin ja viisi muuta tunnettua kansainvälistä tutkijaa. Marraskuussa järjestettiin yhdessä HKKK:n, TEKESin, VTT:n ja Suomen Tieteentutkimuksen Seuran kanssa "Teknologian diffuusio ja teknologiapolitiikka Suomessa" -seminaarin Helsingin Kauppakorkeakoululla.

Tärkeä koulutusaspekti on ollut myös taustajärjestöjen ekonomistien opintojaksot ETLAssa. Vuoden aikana ETLAssa on vieraillut kolme pankkiekonomistia ja yksi järjestöekonomisti usean kuukauden ajan.

Kansainvälinen yhteistyö

ETLAn tutkijat esitelmöivät kertomusvuonna useissa kansainvälisissä kokouksissa ja osallistuivat kansainvälisiin tutkimushankkeisiin. He ovat toimineet myös aktiivisesti alansa järjestöissä ja niiden hallintoelimissä. Laitoksen edustaja on ollut European Association for Research in Industrial Economicsin (EARIE) johtokunnan jäsen. Euroopan Suhdannelaitosten liiton (AIECE) ainoana suomalaisena jäsenenä ETLA on ollut jo toistakymmentä vuotta. ETLAn toimitusjohtaja kuuluu järjestön hallitukseen. Laitoksen tutkijat osallistuvat säännöllisesti yhdistyksen työryhmien työhön. Lisäksi vuoden aikana on esitelty Suomen talouden näkymiä mm. kansainvälisten sijoittaja- ja rahoitusorganisaatioiden edustajille sekä lehdistölle.

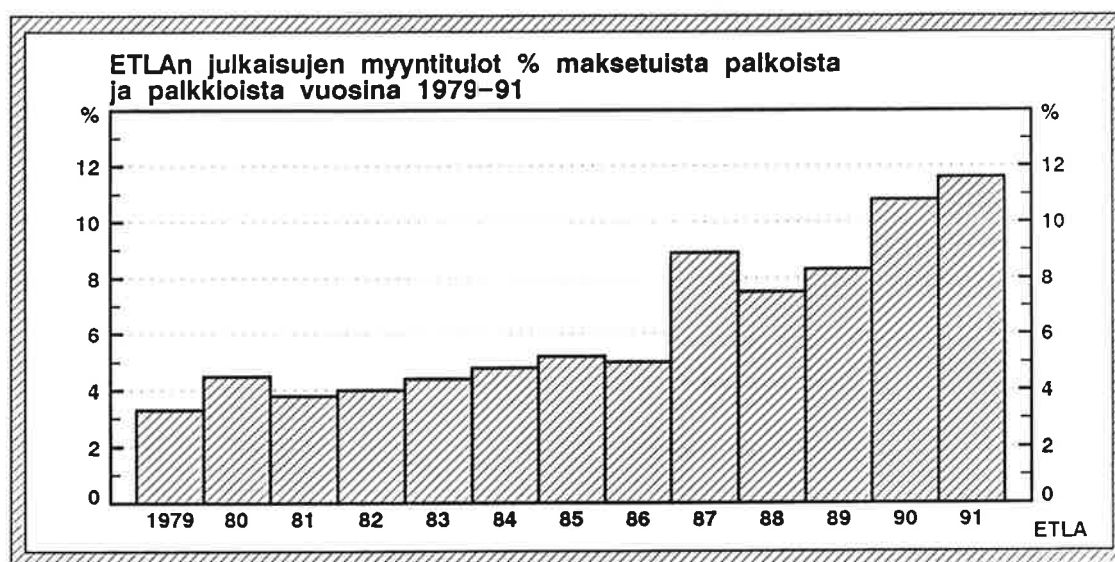
Kansainvälisiä tutkijakontakteja pyritään lisäksi kehittämään olemalla jäseniä tiedeyhteisöissä. Tärkeimpiä tällaisia yhteisöjä ovat: Association for Research in Industrial Economic's, Societe Universitaire Europeenne de Recherches Financieres (SUERF), International Institute of Public Finance, Econometric Society ja European Economic Association. Näiden järjestöjen kokouksissa laitoksen tutkijat esittelevät vuosittain tutkimuksiaan. ETLAn tutkijat osallistuvat myös monien pienempien eurooppalaisten tutkimusryhmien kokouksiin. Laitoksen tutkijoita on ollut myös kansainvälisten järjestöjen kuten OECD:n, IMF:n ja EFTA:n palveluksessa.

Laitoksen tutkijoilla on erityisen kiinteät yhteydet pohjoismaisiin tutkimuslaitoksiin. Yhteisprojektien puitteissa tutkijat kokoontuvat useita kertoja vuodessa. Ruotsissa lähin yhteistyökumppani on Industriens Utredningsinstitut (IUI), Norjassa Stiftelsen for Samfunns- og Næringslivsforskning (SNF) ja Tanskassa Instituttet for Fremtidsforskning (IFF). Viime vuosina laitoksella on ollut yhteisiä tutkimushankkeita myös Viron ja Neuvostoliiton tiedeakatemioiden sekä European Science Foundationin kanssa.

ETLAn hallinto ja talous

ETLAn kannatusyhdistyksen hallituksen puheenjohtajana on toiminut vuorineuvos Krister Ahlström ja varapuheenjohtajana pankinjohtaja Matti Korhonen. Johtokunnan puheenjohtajana on ollut johtaja Arto Ojala ja varapuheenjohtajana pankinjohtaja Kalevi Kosonen sekä muina jäseninä osastopäällikkö Ari Aaltonen, johtaja Erkki Hellsten, pääekonomisti Peter Johansson ja johtaja Heikki Pärnänen sekä laitoksen toimitusjohtaja Pentti Vartia. Johtokunta on kokoontunut kertomusvuonna 10 kertaa.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen toiminta on rahoitettu pääosin kannatusyhdistyksen jäseniltä saaduilla kannattajamaksuilla, joiden osuus tilikauden 14.5 milj. markan varsinaisen toiminnan tuotoista oli n. 80 %. Muita tulolähteitä olivat ulkopuolisella rahoituksella tehdyistä projekteista saadut tulot, julkaisujen myyntitulot sekä ETLATIETO Oy:lle ja Taloustieto Oy:lle tehdyistä palveluista saadut tulot. Näistä muista tulolähteistä kertyi vuonna 1990 n. 2.9 milj. markkaa. Taseen loppusumma per 31.12.1991 oli mk 2.138.258,60. Tilikauden päätös osoitti 3.623,94 mk ylijäämää. Kun se lisätään edellisten vuosien jäämään mk 56.330,62 oli ylijäämä tilivuoden päättyessä mk 59.954,56. Kun ETLATIETO Oyn ja Taloustieto Oyn tilikauden varsinaiset tulot n. 2.0 milj. markkaa otetaan huomioon, olivat koko yhteisön tulot v. 1991 mk 16.5 milj. markkaa.

Tilikauden aikana ETLAssa on hoidettu sekä ETLAn, Taloustieto Oy:n ja ETLATIETO Oy:n kirjanpito kokonaisuudessaan. ETLAn kirjamuotoinen kustannustoiminta tapahtui Taloustieto Oy:ssä. Koko yhteisön maksuliikenne siirtyi 1.8.91 ETLAan. Kertomusvuoden lopussa laitoksen henkilökuntaan kuului virkavapaalla olleet mukaanlukien 37 henkeä. Vakinaisen henkilöstön lisäksi vuoden aikana laitoksessa on työskennellyt parisenkymmentä tutkijaa ja tutkimusapulaista tutkimustehtävissä eri pituisia jaksoja. Lisäksi useat laitoksen ulkopuoliset henkilöt ovat avustaneet laitoksen projekteja.

Toimintakertomuksen liitteenä on luettelot Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen kannatusyhdistys ry:n hallituksen jäsenistä v. 1991 ja ETLAn vuoden 1991 aikana valmistuneista tutkimuksista sekä etlalaisten pitämistä esitelmistä, ETLAn seminaareista ja laitoksen antamista lausunnoista.

Liite 1.

ETLAN HALLITUS 1991 (ja henkilökohtainen varamies)

Pääjohtaja Krister Ahlström, puh.joht., Suomen Työnantajain Keskusliitto
(Toimitusjohtaja Jaakko Rauramo)

Pankinjohtaja Matti Korhonen, varapj., Kansallis-Osake-Pankki
(Pankinjohtaja Heikki Koivisto)

Toimitusjohtaja Matti L. Aho, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
(Osastonjohtaja Harri Lonka)

Vuorineuvos Casimir Ehrnrooth, Teollisuuden Keskusliitto
(Toimitusjohtaja Aarno Mannonen)

Hallituksen puheenjohtaja Pekka Herlin, Teollisuuden Keskusliitto
(Toimitusjohtaja Jaakko Ihamuotila)

Vuorineuvos Gustav von Hertzen, Teollisuuden Keskusliitto
(Vuorineuvos Yrjö Pessi)

Toimitusjohtaja Tapani Kahri, Suomen Työnantajain Keskusliitto
(Johtaja Arto Ojala)

Toimitusjohtaja Harri Malmberg, Teollisuuden Keskusliitto
(Toimitusjohtaja Jarl Köhler)

Toimitusjohtaja Matti Liukkonen, Osuuspankkien Keskuspankki Oy
(Apulaisjohtaja Jorma Raike)

Johtaja Rauno Niinimäki, Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki
(Osastopäällikkö Ari Aaltonen)

Toimitusjohtaja Timo Relander, Teollisuuden Keskusliitto
(Johtaja Erkki Hellsten)

Toimitusjohtaja Kurt Stenvall, Suomen Yhdyspankki Oy
(Varatoimitusjohtaja Björn Wahlroos)

Pääkonsuli Heikki Tavela, Teollisuuden Keskusliitto
(Toimitusjohtaja Heikki Bachmann)

Pankinjohtaja Eero Tuomainen, Postipankki
(Pankinjohtaja Jaakko Lilleberg)

Liite 2.

VUONNA 1991 ETLAN SARJOISSA ILMESTYNEET JULKAISUT JA ETLAN VÄLITTÄMÄT KATSAUKSET

ENNUSTEJULKAISUT

No. 1	SUHDANNE, Helsinki 1991, 126 s.
No. 2	SUHDANNE, Helsinki 1991, 108 s.
No. 3	SUHDANNE, Helsinki 1991, 133 s.
No. 4	SUHDANNE, Helsinki 1991. 98 s.
No. 1	THE FINNISH ECONOMY, Helsinki 1991. 114 p.
No. 2	THE FINNISH ECONOMY, Helsinki 1991. 92 p.
No. 3	THE FINNISH ECONOMY, Helsinki 1991. 109 p.
No. 4	THE FINNISH ECONOMY, Helsinki 1991. 92 p.

KATSAUS RAAKA-AINEIDEN MAAILMANMARKKINAHINTOIHIN SURVEYS OF WORLD MARKET RAW MATERIAL PRICES

No. 48	World Commodity Prices. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat v. 1990 - 1992.
Toukokuu 1991. 26 s.
No. 49	World Commodity Prices. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat v. 1990 - 1993.
Marraskuu 1991. 21 s.

LONDON BUSINESS SCHOOLin VALUUTTAKURSSIKATSAUS Exchange Rate Outlook 12 numeroa.

ERILLISTUTKIMUKSET

A-SARJA

A 15	TIMO MYLLYNTAUS, Electrifying Finland. The Transfer of a New Technology into a Late Industrialising Economy. London 1991. 407 p.

B-SARJA

- B 69 PEKKA SUTELA, SEV-yhteistyötä vailla tuloksia ja tulevaisuutta. Helsinki 1990. 69 s.
- B 70 VEIKKO REINIKAINEN, Yritysten kansainvälistymisen teoria ja syvenevän integraation haaste. Helsinki 1991. 125 s.
- B 71 RITA ASPLUND, Education, Human Capital and Economic Growth. A Survey of Theories and Empirical Evidence with Special Reference to Finland. Helsinki 1991. 151 p.
- B 72 TOR ERIKSSON - SUSANNA FELLMAN, Työajat yritysten näkökulmasta (Working times at the firm level). English Summary 3 p. Helsinki 1991. 59 s.
- B 73 VESA KANNIAINEN, Yhtiöveron hyvitysjärjestelmään siirtyminen Suomessa (Introduction of Imputation System in Finland). Helsinki 1991. 108 s.
- B 74 HILKKA TAIMIO, Kotitaloustuotanto ja taloudellinen kasvu. Katsaus mittaamismenetelmiin ja empiirisiin tuloksiin sekä arvio Suomen kotitaloustuotannosta vuosina 1860-1987. Household Production and Economic Growth. A survey of methods of measurement and empirical results with an estimate of household production in Finland in 1860-1987. English Summary 4 p. Helsinki 1991. 135 s.
- B 75 PIRKKO HAAVISTO - TERO KUITUNEN - SAMPSA SARALEHTO (toim.), Kansainvälistyvä yritys ja muuttuva Eurooppa. Helsinki 1991. 264 s.

C-SARJA

- C 60 SEVERI KEINÄLÄ, Finnish High-tech Industries and European Integration. Helsinki 1990. 101 p.
- C 61 PIRKKO KASANEN, Taloudelliset ohjauskeinot energian käytön hiilidioksidipäästöjen rajoittamisessa. Helsinki 1991. 99 s.

KESKUSTELUAIHEITA

- No. 348 VESA KANNIAINEN, Optimal Production of Innovations Under Uncertainty. 07.01.1991. 39 p.
- No. 349 KARI ALHO, Bilateral Transfers and Lending in International Environmental Cooperation. 16.01.1991. 24 p.
- No. 350 VESA KANNIAINEN, Yritysten rahoituspolitiikka: selvitys Suomen pörssiyhtiöistä 1983-87. 24.01.1991. 19 s.

- No. 351 MARI HARNI - JUKKA LASSILA - HEIKKI VAJANNE, Transformation and Graphics in ETLAs Economic Database System. 25.01.1991. 12 p.
- No. 352 JUHA KETTUNEN, Heterogeneity in Unemployment Duration Models. 31.01.1991. 22 p.
- No. 353 PENTTI VARTIA, Experiences from Growth and Transformation in the Post-war Period - The Country Study for Finland. 12.02.1991. 20 p.
- No. 354 VEIJO KAITALA - MATTI POHJOLA - OLLI TAHVONEN, An Analysis of SO₂ Negotiations between Finland and the Soviet Union. 18.02.1991. 17 p.
- No. 355 JUHA KETTUNEN, Transition Intensities from Unemployment. 27.02.1991. 24 p.
- No. 356 MARKKU KOTILAINEN, Exchange Rate Unions: A Comparison to Currency Basket and Floating Rate Regimes. 15.03.1991. 54 p.
- No. 357 SYNNOVE VUORI, Returns to R&D in Nordic Manufacturing Industries, 1964 to 1983. 20.03.1991. 42 p.
- No. 358 VEIJO KAITALA - MATTI POHJOLA - OLLI TAHVONEN, A Finnish-Soviet Acid Rain Game: "Club Solutions", Noncooperative Equilibria and Cost Efficiency. 22.03.1991. 18 p.
- No. 359 JUHA KETTUNEN, Occupational Mobility of Unemployed Workers. 25.03.1991. 29 p.
- No. 360 JUSSI RAUMOLIN, Logistiikan näkymiä yhdistävässä Euroopassa. 25.03.1991. 17 s.
- No. 361 MARKKU OLLIKAINEN, Kestävä kehitys - ongelmia ja tulkintoja. 08.04.1991. 24 s.
- No. 362 PEKKA ILMAKUNNAS, Working Time, Productivity and Labor Demand in Finnish Manufacturing. 22.04.1991. 40 p.
- No. 363 JUHA KETTUNEN, Time-Dependent Effects of Unemployment Benefits. 24.04.1991. 29 p.
- No. 364 GEORGE F. RAY, Long-Term Prospects for Industrial Materials. 30.04.1991. 45 p.
- No. 365 ROBERT HAGFORS - TOIVO KUUS, The Structure and Distribution of Income in Estonia and Finland. 07.05.1991. 30 p.
- No. 366 T.R.G. BINGHAM, The Foreign Exchange Market: Structure, Intervention and Liquidity. 10.05.1991. 29 p.
- No. 367 Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen toiminta vuonna 1990. 24.05.1991. 30 s.
- No. 368 JUHA KETTUNEN, The Effects of Education on the Duration of Unemployment. 06.06.1991. 38 p.
- No. 369 ROBERT HAGFORS - ROLF MAURY, Suomalaisten kotitalouksien rakennekehityksen arviointia vuosille 1960-1985. 18.06.1991. 47 s.

- No. 370 VESA KANNIAINEN - JAN SÖDERSTEN, Undervaluation of Corporate Shares Revisited: A Note. 27.06.1991. 9 p.
- No. 371 MARKKU RAHIALA - TIMO TERÄSVIRTA, Forecasting the Output of Finnish Forest Industries Using Business Survey Data. 29.07.1991. 13 p.
- No. 372 MARKKU KOTILAINEN, Exchange Rate Unions: A Comparison to Currency Basket and Floating Rate Regimes - A Three-Country Model with Endogenous Prices. 29.07.1991. 47 p.
- No. 373 EIKE HINDOV, On Population Development in Estonia and Finland. 20.08.1991. 47 p.
- No. 374 JUHA KETTUNEN, A Search Theoretical Analysis of the Finnish Unemployment Insurance System. 28.08.1991. 25 p.
- No. 375 JUHA KETTUNEN, Regional Mobility of Unemployed Workers. 28.08.1991. 19 p.
- No. 376 JUHA KETTUNEN, Työttömyysturvajärjestelmän vaikutukset työnetsintään: Tutkimusaineistokuvaus. 28.08.1991. 13 s.
- No. 377 MIKA WIDGRÉN, Voting Power in the EC Decision Making and the Consequences of two Different Enlargements. 04.09.1991. 24 p.
- No. 378 JUKKA LASSILA, Income Tax Indexation in an Open Economy. 11.09.1991. 17 p.
- No. 379 KARI ALHO - KATARIINA LEIKAS, Arvio kotitalouksien varallisuudesta 1960-1990. 14.10.1991. 28 s.
- No. 380 TIMO TIAINEN, Viennin markkinaosuudet ja kilpailukyky Suomen teollisuuden eri toimialoilla 1970-1985. 21.10.1991. 148 s.
- No. 381 JUSSI RAUMOLIN, Prospects for Logistics in Europe in the 1990s. 21.10.1991. 24 p.
- No. 382 SYNNOVE VUORI, Teknologiaapanosten vaikutukset ja teknologian diffuusio: Kirjallisuuskatsaus. 21.10.1991. 29 s.
- No. 383 PEKKA VALKONEN - RAIMO LOVIO, Suomalaiset patenttoijat Yhdysvalloissa 1980-luvulla: Menestyksen suhteellisuus. 21.10.1991. 19 s.
- No. 384 ROBERT HAGFORS, Kulutusmenojen arviointia kotitaloustyypeittäin Suomessa vuosille 1960-1985. 04.11.1991. 30 s.
- No. 385 GEORGE F. RAY, Innovations Diffused - A Random Walk in History. 15.11.1991. 46 p.
- No. 386 HARRI LUUKKANEN, Diffusion of Numerically Controlled Machine Tools in Finnish Engineering Industry. 18.11.1991. 37 p.
- No. 387 JUHA KETTUNEN, A Programme for Estimating Nonlinear Maximum Likelihood Models with an Application to Duration Models of Unemployment. 27.11.1991. 25 p.
- No. 388 JUKKA LASSILA, Tax Threats and Wage Formation. 10.12.1991. 23 p.

No. 389 WILLIAM C. BRAINARD - JAMES TOBIN, On the Internationalization of Portfolios. 10.12.1991. 39 p.

No. 390 RISTO MURTO, Duration, Immunization and Models of the Term Structure of Interest Rates. 27.12.1991. 31 p.

ERIPAINOKSET

No. 149 KARI ALHO, ETA-prosessi ja Suomi. >> Kansantaloudellinen aikakauskirja 1990:4, 410-414.

No. 150 RISTO MURTO, The Term Structure and Interest Rates in the Finnish Money Markets - The First Three Years. > > Liiketaloudellinen aikakauskirja 1990:3, 208-229.

No. 151 TOR ERIKSSON - ANTTI SUVANTO - PENTTI VARTIA, Wage Formation in Finland. >> Wage Formation and Macroeconomic Policy in the Nordic Countries. Ed. by Lars Calmfors, SNS Förlag and Oxford University Press 1990, 189-235.

No. 152 TOR ERIKSSON, Muuttuvat työmarkkinat. >> Suomi 2017, 1990, 113-128.

No. 153 PENTTI VARTIA, Jalostustuotannon kehitys. >> Suomi 2017, 1990, 65-78.

No. 154 JAMEL BOUCELHAM - TIMO TERÄSVIRTA, Use of Preliminary Values in Forecasting Industrial Production. >> International Journal of Forecasting 1990:6, 463-468.

No. 155 JUKKA LASSILA, Tietokanta täydentää Etlan tietotarjontaa. >> Kansantaloudellinen aikakauskirja 1991:1, 101-106.

No. 156 RITVA LUUKKONEN - TIMO TERÄSVIRTA, Testing Linearity of Economic Time Series Against Cyclical Asymmetry. >> Annales d'économie et de statistique, 1991:20/21, 125-142.

No. 157 JUHA KETTUNEN, The Effects of Unemployment Insurance: Description of the Finnish System and Data. >> Suomen Tilastoseuran vuosikirja 1990, 85-108.

No. 158 JUHA KETTUNEN, Työttömyysturvajärjestelmän muutospaineet. >> Kansantaloudellinen aikakauskirja 1991:2, 201-207.

No. 159 PEKKA ILMAKUNNAS, Konjunkturprognoseernas roll i företagen. >> Ekonomiska Samfundets Tidskrift 1991:3, 177-186

MUUT JULKAISUT

KARI ALHO, Financial Market and Macroeconomic Policy in the Flow-of-Funds Framework. Published by Avebury 1991, p. 185. Originally published by ETLA in series A, No 12.

Liite 3.

ESITELMÄT JA ALUSTUKSET:

Vuoden 1991 aikana Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen henkilökunta on pitänyt erilaisissa tilaisuuksissa yli 130 alustusta ja esitelmää. Useat esitelmät on julkaistu joko alan aikakausjulkaisuissa tai ETLAn keskusteluaiheita-sarjassa. Seuraavassa osa kertomusvuonna pidetyistä esitelmistä ja alustuksista. Lisäksi Etlan henkilökunta esittelee tutkimuksiaan ja pitää suhdannekatsauksia laitoksen omissa tilaisuuksissa sekä eri korkeakouluissa järjestetyissä seminaareissa sekä ennusteiden ennakkoesittely- ja julkistamistilaisuuksissa.

Pentti Vartia:

- Luentosarja makrotalousteorian empiirisistä sovellutuksista. Helsingin yliopisto ja Helsingin kauppakorkeakoulu kevät 1991
- "Suhdannenäkymistä". Suomen Teknillisen Kauppaliitto 7.2.1991
- "Lähivuosien taloudellinen kehitys". Novera-Yhtymän seminaari 11.2.1991
- "Kuinka pitkä ja vaikea kansantalouden taantumasta tulee?". METin taloudellinen komitea 5.3.1991
- "Suomen talouselämän tulevaisuuden näkymät". Mecrator Akatemia 5.3.1991
- Integraatiopaneeli. Leader's Forum 21.4.1991
- VTT Markku Puntilan alustus "90-luvun rahoitusvaihtoehdot". Kommenttipuheenvuoro 25.4.1991
- "Taloudellinen katsaus". ABB Strömberg Drives Oy:n seminaari 9.5.1991
- Seppo Honkapohjan alustus "Valuuttakurssiregiimi ja finanssipolitiikan liikkumavara". Kommenttipuheenvuoro 13.5.1991
- "Taloudellinen katsaus". Metsäteollisuuden Keskusliiton sahalliokunta 22.5.1991
- "Talouden kasvu vuoteen 2017". Sosiaalipolitiikka ja talouden kehitys-seminaari 27.5.1991
- "Talouspoliittinen tilannekatsaus". Kaupallisten sihteerien neuvottelupäivät 14.8.1991
- "Lähivuosien talousnäkymät ja niihin liittyvät sekä julkisen vallan että yksityissektorin toimenpiteet". Nesteen hallintoneuvoston työseminaari 16.8.1991
- "Taloudellinen katsaus". Eiran Rotary Club 25.8.1991
- "Suhdanteet". Sanoma Oyn sisäinen suhdannepäivä 10.9.1991
- "Taloudellinen katsaus". Kokoomuksen talouspoliittinen työryhmä 16.9.1991
- "Taloudellinen katsaus". Enson toimiala- ja tulosityksikköjohtajien kokous 11.10.1991
- "Miten Suomella menee nyt?". Herttoniemen Rotary 15.10.1991
- "Suomi vuonna 2017". LIFIMin strategiapäivät 29.10.1991
- "Miten Suomi Eurokuntoon?". Jäsen rahoitus '92 keskustelupaneelissa 30.10.1991
- van den Bergin (CPB) alustus, VATT 3. Workshopissa. Kommenttipuheenvuoro 7.11.1991
- "Suhdannenäkymät". LIFIM 21.11.1991
- "Energiakäytön yhteiskunnallinen ohjaus". Energiapäivä -91 28.11.1991

- "Maailmantalouden muutokset". LIFIMin perspektiivipäivä 3.12.1991
- "Yhdentyminen kansantalouden kannalta". Kansantalous ja EY, Pohjola-yhtiöt 3.12.1991
- Suomen talouselämän esittely - luentosarja. HY syksy 1991

Kari Alho

- "Talouden lähiajan näkymät". SYKL:n seminaari. Helsinki 3.2.1991
- "Suorat sijoitukset ja Suomi". Kommenttipuheenvuoro Kansantaloudellinen yhdistys 7.2.1991
- "Suhdanneteoriat ja 1980-luvun taloudellinen kehitys". Kommenttipuheenvuoro Kansantaloustieteen päivät. Turku 11.2.1991
- "Integraation vaikutukset Suomeen". TKL:n kauppapoliittinen valiokunta 15. 2.1991
- "Integraation vaikutukset". TKL:n toimittajaseminaari. Hyvinkää 26.2.1991
- "Suhdanne-ennusteet ja niiden laatiminen". ETTLATIEDON ja LTT:n suhdanne-ennusteseminaari 18.4.1991
- "Suomi ja integraation taloudelliset ulottuvuudet". Työväen Akatemia 25.4.1991
- "Suomi Euroopan integraatiossa". SITRAN talouspolitiikan johtamiskurssi. Helsinki 13.5.1991
- "Talouspolitiikan vaihtoehdot". Kymmene OY:n ja ETLAn seminaari 12.9.1991
- "Integraation kansantaloudelliset vaihtoehdot". SAK:n koulutuspäivät. Helsinki 15.11.1991
- "Suomalainen integraatiotutkimus: arvio tuloksista ja tulevista suuntaviivoista". Yrjö Jahnssonin säätiön integraatioseminaari 20.11.1991
- "Kehitysalueet ja ETA/EY". KAMANAN seminaari. Eduskunta 12.12.1991

Kari Sihtola

- "Tulosohjauksesta Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksessa". VATT tulosohjauspäivät Keilaniemessä 17.1.91
- "Tutkimuksen kulku - kokemuksia tutkimustyön ohjauksesta". Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimusseminaari. Helsinki 14.2.91
- ETLAn toiminnan esittelyä useissa tilaisuuksissa.

Pasi Ahde

- "Alustus Suomi-Viro elintasovertailuprojektin talouksien rakennetta koskevan luvun laatimisen pohjaksi". Projektin seurantakokous. Tallinna 24.5.1991

Rita Asplund

- "Education, experience and earnings. Empirical evidence for Finland". Kansantaloustieteenpäivät. Turku 11.-12.2.1991
- "Efficiency in education and training". VATTin workshop "The Evaluation of Public Sector Performance" 14.3.1991.
- "Education, experience and earnings in Finland. Empirical evidence from a cross section of individuals". KAVAn Työn taloustieteen seminaari 15.-16.5.1991
- "Education, Experience and Earnings in Finland. Empirical Evidence from a Cross Section of Individuals". EALE Third Annual Conference. Madrid. 26.-29.9.1991
- "Koulutus ja työmarkkinat". Datanomilinjan linjanjohtajapäivä, ATK-instituutti. Helsinki 15.10.1991
- "Överblick över ekonomisk utveckling, utbildningsbehov och -prognoser". Arbetsministeriet, temautbildning "Vuxenutbildning". Helsingfors 4-7.11.1991.
- "Katsaus työmarkkinoiden kehitykseen, aikuiskoulutustarpeeseen ja koulutuksen kannattavuuteen". Työministeriö. Helsinki 28.11.1991

Pekka Ilmakunnas

- "Suhdanne-ennusteiden käyttö yrityksissä". Teknillinen korkeakoulu 25.2.1991
- "Kokonaistaloudellisten ennusteiden käyttömahdollisuudet yrityksissä". ETLATIEDON ja LTT:n suhdanne-ennusteseminaari 18.4.1991
- "Työajat, tuottavuus ja työvoiman kysyntä". ETLA:n ja TTT:n työaikaseminaari 29.4.1991
- "Oligopolivoiman identifiointi: ekonometrisia näkökohtia". KAVA:n Markkinat ja informaatioseminaari. Tampere 10.-11.6.1991

Juha Kettunen

- "Koulutuksen vaikutuksesta työttömien työllistymiseen". Koulutus- ja työelämäseminaari 16.1.1991
- "Työttömyysturvan työllistymiseen kannustavat piirteet". Työministeriön seminaari työmarkkinoiden toimivuudesta. Keilaniemi 15.5.1991
- "Työttömyyden keston analysointi". Pitkittäisaineistojen analyysi-seminaari. Jyväskylän yliopisto 23-24.5.1991

Markku Kotilainen

- "The European Monetary System (EMS) and Finland". British Council'in ja Eurooppa-instituutin järjestämä seminaari "The Emerging European Monetary System". Ison-Britannian suurlähetystö 18.2.1991.

- "Exchange Rate Unions: A Comparison to Currency Basket and Floating Rate Regimes". Kansantaloustieteen valtakunnallinen jatkokoulutusohjelma. Jyväskylä 9.5.1991
- "Exchange Rate Unions: A Comparison to Currency Basket and Floating Rate Regimes - A Three Country Model with Endogenous Prices". Esitelmä seminaarissa "Perspectives on Financial Markets and Macroeconomic Policies in the 1990's". ETLA 12.06.1991.
- "Exchange Rate Unions". Danish Summer Research Institute. Gilleleje Tanska 28.08.1991.
- "Exchange Rate Unions: A Comparison to Currency Basket and Floating Rate Regimes". Helsingin yliopisto 31.10.1991
- "Valuuttakurssiunioni: vertailu kori- ja kelluvien kurssien järjestelmiin". KOPn seminaari 21.11.1991

Tero Kuitunen

- "Taantuman vaikutus teollisuuden alueelliseen työvoimakehitykseen". Sisäasiainministeriön aluekehitysseminaari 15.1.1991
- "Teollisuuden rakennemuutos ja toimialoittaiset kehitysnäkymät". Luentoja Turun kauppakorkeakoulun johtamiskoulutusohjelmassa. Salo 21.2.1991
- "Teollisuuden rakennemuutos ja toimialoittaiset kehitysnäkymät". Luentoja Porin JOKO 6 -kurssilla. Pori 15.3.1991
- "Kilpailun syvenemisen vaikutuksista alueelliseen yritystoimintaan". Ympäristö- ja sisäministeriön talous- ja työvoimakehityksen teemapäivä 15.5.1991
- "Miten yritykset selviävät laman yli?". TVK:n puheenjohtajien, sihteeristön ja talouspoliittisen toimikunnan seminaari 23.5.1991
- "Kilpailu ja yritysten alueelliset kehitysedellytykset 1990-luvulla". Alustus sisäasiainministeriön lääni- ja aluekehitysosaston seminaari 30.5.1991
- "Talouden suhdannetilanne ja alueellinen yritystoiminta 1990-luvulla". KERA:n toimialapäälliköiden neuvottelupäivät. Äänekoski 27.8.1991
- "Suhdanne- ja toimialaympäristö yritysanalyysissa". Yritystutkimusneuvottelukunnan järjestämät yritystutkijoiden koulutuspäivät. UNITAS-opisto 1.10.1991

Markku Lammi

- "Finnish industry and foreign trade". Teknillinen korkeakoulu. Espoo 17.7.1991

Jukka Lassila

- "Tietokantaesittely STK:n johtajistolle". STK 2.1.1991
- "Pienentääkö verouhkaus palkankorotuksia?". Kansantaloustieteen päivät. Turku

12.2.1991

- "Income Tax Indexation in an Open Economy". European Economic Association. Cambridge 2.9.1991
- "Income Tax Indexation in an Open Economy". Tampereen yliopisto 19.9.1991
- "Tax Threats and Wage Formation". EALE Third Annual Conference. Madrid 26-29.9.1991
- "Tax Threats and Wage Formation". Oslon yliopisto 8.11.1991
- "Tuoko vuosi 1992 valoa talouteen?". Sanomalehtien Liitto 28.11.1991

Matti Pohjola

- "An analysis of SO2 negotiations between Finland and the Soviet Union". Kansantaloustieteen Päivät. Turku 12.2.1991
- "Suomen kilpailutekijät 1990-luvulla". Helsinki-instituutti 13.2.1991
- "Dynaamisen makrotalousteorian erityiskysymyksiä". Luentosarja Kansantaloustieteen valtakunnallisessa jatkokoulutusohjelmassa. Helsingin kauppakorkeakoulu 4.-7.3.1991
- "Suomen kilpailukyvyyn tekijät 1990-luvulla". Alustus Taloustieteellisen Seuran paneelikeskusteluun 26.3.
- "Kansainvälinen yhteistoiminta ilmansuojelussa, erityisesti Suomen ja Neuvostoliiton välillä". Tampereen yliopisto 16.4.1991
- "Tulopolitiikka ja talouskehitys". Tulopoliittinen selvitystoimikunta. Helsinki 7.5.1991
- "Kansainvälinen yhteistyö ympäristönsuojelussa". TUTKAS. Eduskunta 22.5.1991
- "An analysis of SO2 negotiations between Finland and the Soviet Union". European Economic Associationin konferenssi. Cambridge 2.9.1991
- "Suomen kansantalouden ja teollisuuden kehitysnäkymiä". Paperiteollisuuden neuvottelupäivät. Teknisten Liitto. Kirkkonummi 20.9.1991
- "Tulopolitiikka - rakenteiden jäykistäjä vai uusien luoja". Talouspolitiikan johtamiskurssi. Helsinki 9.10.1991
- "Suomen kansantalouden ja teollisuuden kehitysnäkymiä". Mekaanisen metsäteollisuuden neuvottelupäivät. Teknisten Liitto. Kirkkonummi 11.10.1991
- "Romuttuuko tulopolitiikka?". SAK:n tutkimusseminaari. Kiljava 7.11.1991
- "Tulopolitiikan toimivuus tutkimuksen valossa". Kansantaloudellinen Yhdistys 19.11.1991

Olavi Rantala

- "Talouden ja teknologian paineet aikuiskoulutuksen kehittämisessä". Aikuisopiskelijoiden Liitto 5.1.1991
- "Suhdannekatsoja". JOKO-seminaari. Turku 8.3.1991
- "Suhdannekatsoja". AFSMI-Suomi vuosikokous. Espoo 18.3.1991
- "Suomi kansainvälisessä taloudessa". YLE:n keskijohdon koulutuspäivät. Kirkkonummi 8.4.1991
- "Suhdannekatsoja". Yrittäjäin Fennian hallituksen ja hallintoneuvoston kokous. Helsinki 9.5.1991

- "Miten Suomella menee - pahin vasta edessä". Rakennusalan suhdanne- ja strategiapäivät. Helsinki 21.5.1991
- "Suhdanneodotukset 1992". Aamulehti-yhtymä. Helsinki 23.8.1991

Antti Ripatti

- "Supply of and Demand for Roundwood". Kansantaloustieteen Päivät. Turku 11.2.1991
- "Johansenin menetelmä yhteisintegroituneiden aikasarjojen analyysissä: katsaus teoriaan, esitointiohjelmaan ja raakapuumarkkinasovellukseen". Kurssi yhdessä Pekka Peren kanssa. ETLA 31.1.-1.2.1991

Paavo Suni

- "Euroopan yhdentymisen taloudelliset vaikutukset." Kiinteistösijoittamisen näkymät muuttuvassa Euroopassa. Kalastajatorppa 15.1.1991
- "Kansainvälinen talous - jatkuuko kasvu?". Lahti Päijät-Hämeen Kesäyliopiston ja SYP:n finanssiseminaari 28.1.1991
- "The Price Development of Steel, Steel Scrap and Iron Ore". AIECE:n Commodities Group. Helsinki 5.4.1991
- "The Price Development of Wood and Wood Pulp - A Comment". AIECE:n Commodities Group. Helsinki 5.4.1991
- "Maailmantalouden muutokset ja Suomen vienti". Suomen paperi-insinöörien vuosikokous. Inter Continental 17.4.1991
- "Suomi kansainvälisessä taloudessa". Oy Yleisradio Oy Keskijohdon koulutusohjelma. Majvik 20.5.1991
- "Suomen taloudellinen tilanne: Mistä tulimme, missä olemme ja mitkä ovat tulevaisuuden vaihtoehdot?". Helsingin Ekonomit ry. Rauma-Repola 28.5.91
- "Suomen taloudellinen tilanne erityisesti toimialanäkökulmasta". HP:n johdon seminaari. Espoo 12.6. 1991
- "The Price Development of Steel, Steel Scrap and Iron Ore". AIECE:n Commodities Group. Paris 7.10.1991
- "The Price Development of Wood and Wood Pulp - A Comment". AIECE:n Commodities Group. Paris 7.10.1991
- "Suomen taloudellinen kehitys ja ETA". Pankkiriliike Optiopositio 13.11. 1991
- "Suomen taloudellinen tilanne". Otantatutkimus OY:n seminaari 9.12.91

Tarmo Valkonen

- "Suhdannenäkymät." ABB:n koulutustilaisuus. Haikko 9.1.1991
- "Suhdannenäkymät." KTM:n pkt-neuvottelukunta. Helsinki 14.3.1991

- "Talouspolitiikkasuositukset." Järjestöekonomistit. Helsinki 2.4.1991
- "Pkt-sektori, talousnäkymät ja integraatio." KTM:n pkt-neuvottelukunta. Helsinki 15.4.1991
- "Yritystoiminnan näkymät." Säästöpankki-opisto. Espoo 8.5.1991
- "Suhdannenäkymät sijoittajan näkökulmasta." Kuntien Eläkevakuutuksen eläkera-haston neuvottelukunta. Helsinki 9.5.1991
- "Suhdannenäkymät." Kuljetusmessut. Helsinki 15.5.1991
- "Suhdannenäkymät." Kymmene OY. Helsinki 9.9.1991
- "Suhdannenäkymät". Pirkanmaan Yrityspäivät. Tampere 14.9.1991
- "Suhdannenäkymät". SYKL:n neuvottelupäivät. Messilä 17.9.1991
- "Suhdannenäkymät". ABB Investment Management-yhtiön sijoittajaseminaari. Suomen Suurlähetystö. Kööpenhamina 10.10.1991
- "Suhdannenäkymät". Sähköalan työntäjien ja työntekijöiden yhteistyöseminaari. Tikkurila 14.10.1991
- "Kestokulutushyödykkeiden kysyntänäkymät". Autoalan Keskusliiton toimitus-johtajaseminaari. Espoon Dipoli 12.11.1991
- "Suhdannenäkymät". Somtel-laivaseminaari. Helsinki 20.11.1991

Mika Widgren

- "Euroopan yhteisön päätöksenteosta ja sen mallittamisesta pelinä". Helsingin yli-opisto 4.4.1991
- "Suomen talouden kehitysnäkymät ja investointiolosuhteet". Sefekin Investointien suunnittelu- ja analysointiseminaari. Hyvinkää 16.4.1991
- "Suhdannenäkymät". Ulkomediat Oy 18.9.1991
- "Outlook for the Finnish economy and construction markets". EUROOC Ab Board Meeting. Slite 14.10.1991
- "1990-luvun talous- ja integraatiokehityksen heijastukset Suomen työmarkkinoihin". Kommenttipuheenvuoro. Työministeriö 9.12.1991

Synnöve Vuori

- "Returns to R&D in Nordic manufacturing industries, 1964 to 1983". DP:n (n:o 357) esittely Etlassa toimiville teknologiatutkijoille
- Kommenttipuheenvuoro Vesa Kanniaisen esitelmään "Teknologian diffuusio ja teknologiapolitiikan taloudelliset perusteet: investoivatko yritykset liikaa vai liian vähän tutkimustoimintaan?". Teknologian diffuusio ja teknologiapolitiikka Suomessa -seminaari 20.11.1991.

Pekka Ylä-Anttila

- "Flexible production technologies and network economy". Suomalais-neuvostoliittolainen tulevaisuudentutkimuksen symposium. Moskova 29.1.1991
- "Kansainvälisen talouden ja Suomen talouden pitkän aikavälin muutokset aluekehityksen näkökulmasta". Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Juupajoki 19.3.1991
- "Yritysten innovaatiotoiminta ja tuottavuuden kasvu". Kommenttipuheenvuoro. Teknologiapolitiikka ja teknologian tutkimus Suomessa-seminaari. Otaniemi 23.4.1991
- "Kansantalouden pitkän aikavälin kehitysnäkymät ja yritysten toimintaympäristön muutokset". Luento Oulun yliopiston MBA-ohjelmassa
- "ETLAn toiminnan esittely". TKL:n toimihenkilöiden perehdyttämistilaisuus 11.6.1991
- "Suomen talouden rakenne, kasvu ja talouselämän organisaatiot". Lahden kesäyliopisto 9.8.1991
- Kommentti esitelmään "Customers as Designers of Advanced Manufacturing Technologies" (Kjell Tryggestad). EARIEn kokous 3.9.1991
- Kommentti esitelmään "Spain's Industrial Exports to EEC: A panel Data Approach". (Martin & Moreno). EARIEn kokous 3.9.1991
- "Yritysten toimintaympäristö vuonna 2010". Kemiran tutkimuksen tulevaisuus-seminaari. Tikkurila 24.9.1991
- "Suomen talouden tulevaisuus ja yritysten muuttuva toimintaympäristö". Kymmene Oy:n koulutustilaisuus. Kouvola 13.11.1991
- "Teknologinen muutos, teknologian diffuusio ja tuotannon kasvu Suomen teollisuudessa". ETLAn, Tekesin, VTT:n, Kauppakorkeakoulun ja Tieteentutkimuksen Seuran seminaari. Helsinki 20.11.1991
- "Suorien sijoitusten vaikutus Suomen elektroniikateollisuuden kehitykseen". Kommenttipuheenvuoro Teknologian diffuusio ja teknologiapolitiikka Suomessa-seminaarissa 20.11.1991
- "Teollisuuden teknologinen kilpailukyky". Järjestöekonomistien seminaari. Vuoranta 18.12.1991

Liite 4.

KANSAINVÄLISET SEMINAARIT JA KONFERENSSIT

Kansainvälisiin konferensseihin, seminaareihin ym. osallistumisen tarkoitus on toisaalta edistää käynnissä olevaa tutkimusta, toisaalta luoda yhteyksiä oman alan tutkijoihin. Tavoitteena on ollut löytää kullekin tutkimusalueelle tai tutkimustraditiolle sopiva kansainvälinen järjestö tai seminaari. Vuonna 1991 ETLAn edustajat osallistuivat mm. seuraaviin kansainvälisiin konferensseihin ja kokouksiin:

Kieler Konjunkturgespräch, Kiel 12-19.3.91
 Association d'Instituts Européens de Conjuncture Economique (AIECE),
 Commodities Group, Helsinki (ETLA) 4-5.4.1991
 Multivariate Cointegration-workshop, Uppsala 8-12.4.91
 Association d'Instituts Européens de Conjuncture Economique (AIECE), Essen 4-7.5.91
 Société Universitaire Européenne de Recherches Financières (SUERF), Lissabon 22-25.5.91
 Suomi-Viro-elintasovertailu -seminaari, Tallinna 23-24.5.91
 European Research Workshop in International Trade (ERWIT), Tukholma 14-18.6.91
 International Symposium on economic modelling, Lontoo 9-11.7.91
 Integraatioseminaari, Danish Summer Research Institute 18-31.8.91
 European Economic Association, Cambridge 30.8.-2.9.91
 European Association for Research in Industrial Economics (EARIE), Ferrara 1-4.9.91
 European Autumn Conference, Budapest 16-20.9.91
 Östeuropa-workshop Nordiska Ekonomiska Forskningsrådet, Kööpenhamina 26.9.91
 The Third Annual Conference, EALE, Madrid 26-29.9.91
 European Science Foundation. Ympäristöpolitiikan työryhmä, Venetsia 27-30.9.91
 European Finance Association, Rotterdam 28-31.9.91
 Kieler Konjunkturgespräch, Kiel 2-3.10.91
 Ciretin Konferenssi, Budapest 1-6.10.91
 Association d'Instituts Européens de Conjuncture Economique (AIECE), Bryssel 23-25.10.91

Liite 5.

SEMINAAREJA ETLASSA

ETLAssa järjestetään vuosittain useita seminaareja, joiden tarkoitus on laajentaa ja syventää etlalaisten tietoja ja taitoja sekä saada hyödyllisiä kommentteja omista tutkimuksista. Seminaareihin, joissa etlalaisten lisäksi on esiintynyt useita ulkomaisia huippuasiantuntijoita, on kutsuttu myös laitoksen ulkopuolisia ekonomisteja. Oheen on kirjattu keskeisiä laitoksessa vierailneiden pitämiä esitelmiä:

- 4.1. Pirkko Kasanen: Taloudelliset ohjauskeinot energian käytön ympäristöhaittojen rajoittamisessa.
- 18.1. Esa Tommila (TKL): Ympäristö ja talous: etujärjestön näkökulma.
- 4.2. Sixten Korkman: Suhdannetilanteesta.
- 12.2. P.A. Geroski (LBS): Price Dynamics in UK Manufacturing.
- 1.3. Pontus Braunerhjelm (IUI): EG 1992 - hot eller möjlighet för småföretag?
- 8.3. Yrjö Ahmavaara: (TaY): Tieteestä ja tieteen kriisistä.
- 15.3. Matti Pohjola: Kaaosteoria ja kansantaloustiede.
- 2.4. Hans-Joachim Timm: The economic effects of German unification.
- 8.4. Dimitry S. Lvov: (TSEMI, Moskova): NL:n talousuudistuksen tilanne.
- 17.4. Lorents Lorentsen (CBS, Norway): Macroeconomic effects of stabilizing CO₂-emission.
- 26.4. Jaakko Iloniemi (EVA): Suomen Eurooppa-politiikan vaihtoehdot.
- 29.4. Kari Puumanen (SP): Talouden ja talouspolitiikan näkymät.
- 25.5. Mika Widgrén: Vaikutusmahdollisuudet EY-päätöksenteossa.
- 10.-12.6. Kansainvälinen rahoituksen ja makrotutkimuksen seminaari
 - James Tobin ja William C. Brainard (Yale): Internationalization of Portfolios
 - Seppo Honkapohja (HY): Increasing Social Returns, Fiscal Policy and Catastrophe Phenomena
 - Eduardo Schwartz (UCLA): Interest Rate Volatility and the Term Structure: A Two-Factor General Equilibrium Model
 - Keith Cuthbertson (Newcastle): An Interdependent Error Feedback Model of UK Company Sector Asset Demands
 - Tom Berglund (Hanken): Time varying Risk Premiums in the Stock Market
 - Marco Pagano (Napoli): Information Sharing in the Market for Consumer Credit
 - Richard Baldwin (Geneve): The Microeconomics of EMU
 - Pertti Haaparanta (HKKK) ja Jarmo Kontulainen (SP): The Effects of Currency Unions on Outsiders
 - Antti Suvanto, Jarmo Kontulainen ja Olli-Pekka Lehmussaari (SP): The Finnish Experience of maintaining a Currency Band in the 1980s
- 25.6. Tri Ramana Ramaswamy (Queen's College, Cambridge): Centralized bargaining and wage dispersion.
- 9.8. Timo Teräsvirta: Teollisuuden ennustaminen suhdannebarometrin avulla: Suomen ja Ruotsin metalliteollisuus.

- 16.8. Frank Cowell (Cambridge University): Equilibrium wealth distributions.
- 4.9. Gavin Bingham (BIS): Ecu as a reserve currency.
- 20.9. Wolfgang Polt (Austrian Academy of Sc.): Austria and 1992.
- 29.10. Pirkko Lammi (TKL): Suhdannebarometri.
- 8.11. Seppo Aaltonen (PTT): Euroopan integraation vaikutukset Suomen maatalouteen.
- 19.11. Richard Portes (CEPR): Reform in Eastern Europe.
- 25.11. Laura Vajanne (SYP): Devalvaatio-odotusten muodostamisesta.
- 5.12. Antti Ripatti: Rahan kysyntä ja sen stabiilisuus.
- 13.12. Veikko Myllyperkiö (Rakennusteollisuuden keskusl.): Rakentaminen Suomessa.
- 19.12. A.V. Lotov ja V.A. Bushenkov (NL tiedeakatemia): Air pollution control.

Lisäksi laitoksessa on järjestetty seminaarijaksoja koulutus- ja työmarkkinakysymyksistä, joissa esitelmöijinä ja kuulijoina on ollut myös laitoksen ulkopuolisia ekonomisteja.

Liite 6.

LAUSUNNOT JA ASiantuntijatehtävät

Kertomusvuoden aikana laitos on antanut viranomaisille useita kirjallisia ja suullisia lausuntoja toimialaansa kuuluvista asioista. Lisäksi laitoksen henkilökuntaa on ollut asiantuntijajäsenenä ja sihteereinä eri komiteoissa, toimikunnissa ja työryhmissä.

LAUSUNNOT

ETLA on kirjallisesti antanut seuraavat lausunnot:

- Lausunto "Työolokomitean välimietinnöstä". TyM. 18.3.
- Lausunto "Kehitysmaiden taloustieteilijöiden jatkokoulutus Suomessa". UM. 6.3.
- Lausunto "Ympäristösuojelun taloudellinen ohjaus 1990-luvulla". YpM. 15.8.
- Lausunto "Ulkomaalaiskomitean mietinnöstä". KTM. 30.10.
- Lausunto "Suomi ja ihmisten liikkuvuus muuttuvassa Euroopassa". TyM. 20.9.

Laitoksen edustaja on ollut kuultavana eri komiteoissa ja valiokunnissa:

- Lausunto säästölakien säätämistäjärjestyksestä. Eduskunnan perustuslakivaliokunta. 23.1.
- Lausunto säästölakien säätämistäjärjestyksestä. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto 23.1.
- Lausunto "Lähivuosien taloudelliset ongelmat ja talouspolitiikka". Hallitusneuvottelut 15.4.
- Lausunto Suomen Pankin kertomuksesta v. 1990. Eduskunnan talousvaliokunta 7.5.
- Lausunto valtion tulo- ja menoarvioksi v. 1992. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaosto 9.10.
- Lausunto kilpailulainsäädännön uudistamisesta taloustieteen näkökulmasta. Eduskunnan talousvaliokunta 14.11.
- Lausunto verotuksesta vuonna 1992. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta 5.12.
- Lausunto sosiaaliturvamaksuista vuonna 1992. Eduskunnan sosiaali- ja terveystalio-kunta 5.12.

Akateemiset lausunnot:

- Väitöskirjan esitarkastuslausunto. Åbo Akademi 8.5.
- Lausunto dosentin pätevydestä. Helsingin Yliopisto 17.5.
- Lausunto dosentin pätevydestä. Helsingin Kauppakorkeakoulu 19.5.
- Lausunto dosentin pätevydestä. Helsingin Kauppakorkeakoulu 19.8.
- Lausunto dosentin pätevydestä. Helsingin Kauppakorkeakoulu 23.9.

Artikkelien arviointilausuntoja useille aikakauslehdille mm: European Journal of Political Economy, International Economic Review, Journal of Economic Behavior and Organiza-

tion, Journal of Economic Dynamics and Control, Scandinavian Journal of Economics, Annals of the Institute of Statistical Mathematics.

ASiantuntijatehtävät

Laitoksen henkilökuntaa on osallistunut jäsenenä ja sihteerinä komitea- ja työryhmätyöhön:

Suomen ja Venäjän välinen tieteellis-teknillinen yhteistyökomitea, kansantaloudellinen työryhmä

VATTin tutkimusneuvosto

SITRAn ekonomistikurssin johtoryhmä

Työaikatyöryhmä

Kansantaloudellinen valtakunnallinen jatkokoulutusohjelma

VATTin Itä-Eurooppa-työryhmä

Unitas-Rahasto

Yrjö Jahnssonin säätiön hallitus

Innovaatiotutkimus-projektin johtoryhmä. Tilastokeskus

Ulkomaansijoituksia selvittävä asiantuntijaryhmä. Valtiovarainministeriö

Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlatoimikunnan Suomi-näyttelytyöryhmä

Työttömyysturvan vaikutukset työmarkkinoiden toimivuuteen työryhmä. Työministeriö

Kansantaloudellisen aikakauskirjan toimitusneuvosto

Unitas-lehden toimitusneuvosto